

Viskweek best wel interessant

In de afgelopen decennia oriënteerden verschillende veehouders zich op het kweken van vissen als alternatief voor hun bedrijf of als neventak. Sommige ondernemers wisten een bloeiend bedrijf op te bouwen, de meesten reddden het echter niet. Hoe interessant is het kweken van vissen? En wat zijn de mogelijkheden? Henk van der Mheen, hoofd aquacultuur bij Imares, vertelt hoe het gesteld is met de viskweek in Nederland.

Ton Telgenhof en Geesje Rotgers

et buiten het pittoreske Yerseke (Zld), waar het hele leven lijkt afgestemd op de mosselcultuur, vinden we aan de oever van de Oosterschelde Imares, het instituut voor marien ecologisch onderzoek van Wageningen UR. Een deel van het onderzoek betreft de viskweek. In Nederland is de viskweekrij tot nu toe een zeer bescheiden sector gebleven (zie tabel).

De meerval

De geschiedenis van de viskweek in Nederland gaat terug tot midden jaren tachtig. Toen begonnen met name studenten van de Wageningse

Universiteit met het kweken van de Afrikaanse meerval. Zij werden daartoe gemotiveerd door een studie naar de mogelijkheden van deze nieuwe tak van dierhouderij. De meerval was goed te kweken en groeide redelijk snel. In 2008 was de landelijke productie gegroeid tot zo'n 5.000 ton/jaar. Van der Mheen: "De markt stortte in door dalende prijzen. Van de circa dertig kwekers in 2004 is nu minder dan de helft actief." Van der Mheen wijt de tegenslag aan een slechte organisatie van de afzet. "Iedere kweker kweekt zijn eigen vis en verhandelt die vervolgens zelf. Van samenwerking of ketenorganisatie is geen sprake." Wanneer de kwekers zich zouden organiseren, net zoals in de andere dierhouderijtakken, dan valt er nog een markt te winnen, denkt Van der Mheen.

De paling

Paling wordt al decennialang met redelijk succes en op vrij grote schaal opgekweekt. Toch worden tegenwoordig vraagtekens gezet bij de consumptie van paling. "De maatschappij vraagt zich af hoe duurzaam de kweek is", zegt Van der Mheen. De paling heeft als groot nadeel dat zij zich (nog) niet in gevangenschap voortplant. Om te paaien móet deze naar de Sargasso-zee op bijna 6.000 km afstand, waarna de glasaaltjes zich verspreiden over de diverse kustgebieden, alwaar ze gevangen worden voor de kweek. De palingstand is door verschillende oorzaken de laatste decennia flink teruggelopen. Er wordt wel het een en ander gedaan om het tij te keren. Zo zet de sector zich in voor het herstel van het natuurlijke bestand door onder meer pootaaltjes uit te zetten, en probeert onderzoek de paling kunstmatig voort te planten. "Het lukt al om larfjes te kweken. Het opkweken van de larven lukt nog niet, maar

Tabel 1

Aantal kweekvisbedrijven in Nederland, inclusief de gezamenlijke productie.

Vissoort	Aantal bedrijven (2007-2008)	Productie in ton/jaar (2007-2008)	Aantal bedrijven (sept. 2009)	Productie in ton/jaar (sept. 2009)
Paling	43	4.250	20	3.000
Afrikaanse meerval	18	3.100	10	1.500
Tilapia	4	840	0 (kleinschalige productie)	0
Tarbot	4	210	2	100
Barramundi	2	135	0	0
Snoekbaars	2	130	3	130
Tong	1	10	1	20
Claresse® (kruising Afrikaanse meerval en Vundu meerval)	1	100	3	2.500

hopelijk is dat een kwestie van tijd”, aldus Van der Mheen.

Tong en overige vissoorten

Tong is een zeer gewilde en dure vissoort. Bovendien is er voldoende marktperspectief voor deze soort. Maar een gemakkelijke vis is het niet. Het duurt al gauw twee jaar om de vis op het aflevergewicht van 300 gram te krijgen. Onderzoek van het Rivo (opgegaan in Imares) heeft dan wel de nodige kennis opgeleverd over het succesvol kweken met deze soort, maar er is nog veel vervolgonderzoek nodig.

Een interessant project waarin Imares participeert is de kweek van tong bij een proefkwekerij op Noord-Beveland. Bijzonder is dat de vissen hier niet in het gangbare recirculatiesysteem (een groot aquarium) worden gekweekt, maar op extensieve wijze in buitenvijvers. Daarbij richten de onderzoekers zich niet alleen op de tong, maar in de vijvers zitten bijvoorbeeld ook zagers, algen en schelpdieren die tezamen een ecosysteem vormen. “Zulke vijvers zijn prima inpasbaar in het landschap”, stelt Van der Mheen. Het onderzoek richt zich onder meer op de grootte en diepte van kweekvijvers, het voeren en de waterkwaliteit.

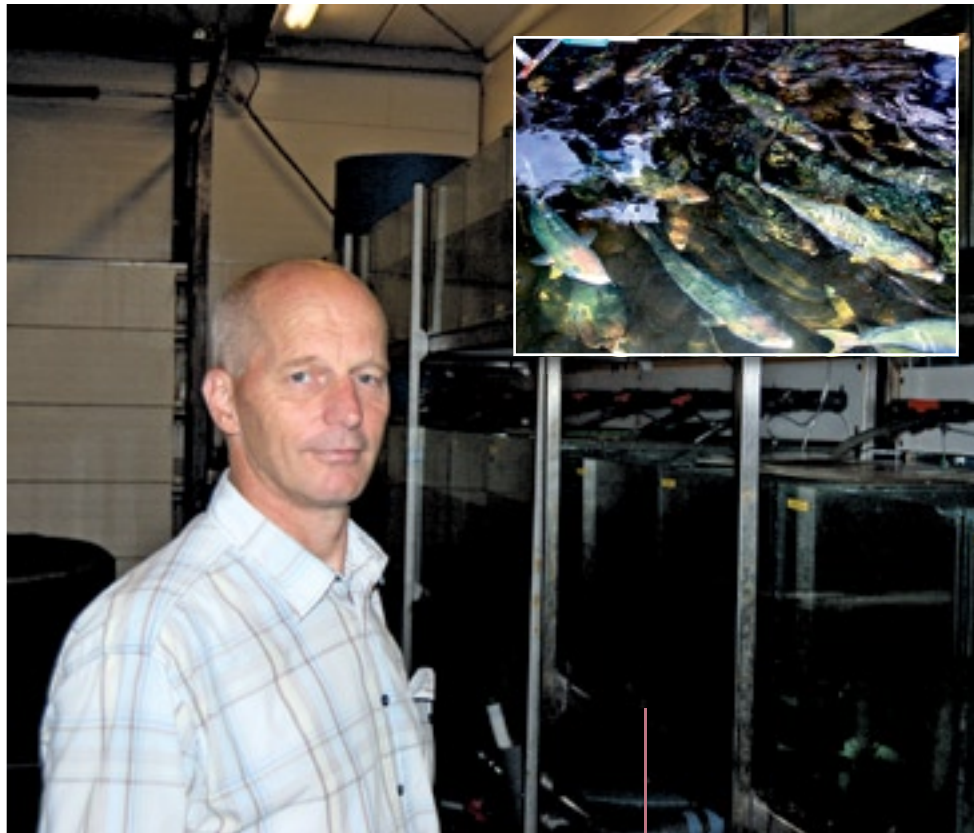
Ook voor snoekbaars, barramundi en tilapia zijn er wel kansen in de markt. Enkele kwekers hebben zich inmiddels op deze bijzondere vissoorten toegelegd. De kwekers van tilapia hebben echter wisselend succes met deze soort; de markt wordt sterk beïnvloed door de import van gekweekte pangasius uit Vietnam.

Vis met perspectief: yellowtail kingfish

Vanuit het Visserij Innovatieplatform van LNV, enkele viskwekers en het CBL kwam er de vraag om op zoek te gaan naar een interessante nieuwe kweekvissoort voor de Nederlandse markt. De vis moest eenvoudig en goedkoop te kweken zijn, duurzaam zijn in alle opzichten en uiteraard een goede smaak hebben. De keuze van Imares is gevallen op de yellowtail die in bijvoorbeeld Australië al veel gekweekt wordt. De yellowtail (zie foto) lijkt als product op zwaardvis en is populair voor het maken van sushi's en sashimi. “Ook in Nederland zijn er goede mogelijkheden voor deze vis”, meent Van der Mheen. Eén kweker richt zich inmiddels op het kweken en vermarkten van de yellowtail. Deze kweker is nauw betrokken bij het onderzoek.

Kansen voor kweekvis

“Er is zeker een markt voor gekweekte vis”, aldus Van der Mheen. Paling blijft voorlopig een belangrijke vis voor de viskweek in Nederland. Er zijn kansen voor de tong, snoekbaars en

yellowtail. Wel zijn er nog een aantal technische problemen te overwinnen. Er moet bijvoorbeeld gewerkt worden aan de smakelijkheid van de vis uit recirculatiesystemen. “Vissen krijgen hierin soms een grondsmaak, ofwel: ze smaken naar modder. Nu wordt de vis in de laatste dagen voor slachten in schoon water gezet en niet gevoerd. Vanuit welzijnsoogpunt is dit ongewenst en daarnaast kost het productie.” Inmiddels loopt binnen Imares onderzoek naar het voorkomen van de grondsmaak. Ook het doden van de vissen vraagt de nodige aandacht. Het doden van de vis in bijvoorbeeld een bak met ijs(water) is niet welzijnsvriendelijk en dus ongewenst. Imares werkt mee aan onderzoek naar diervriendelijkere dodingsmethoden. Het belangrijkste advies om met kweekvis te beginnen? Van der Mheen hoeft daar niet over na te denken: “Als je ermee wilt beginnen, kijk dan eerst of je de vis kunt verkopen. De afzet is het allerbelangrijkste.”

HENK VAN DER MHEEN

“Als je met kweekvis wilt beginnen, kijk dan eerst of je de vis kunt verkopen.”

Foto: Geesje Rotgers

YELLOW TAIL (INZET)

De Yellowtail is een interessante vis voor de Nederlandse markt.

Foto: IMARES